

TÜKETİCİ HAKKINI ARIYOR

Ormanların ve çevrenin tahribine neden olacak yasa ve yönetmeliğe dava

■ Turhan ÇAKAR
Tüketici Hakları Derneği Genel Başkanı

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından düzenlenen ve 03. 02. 2010 tarih ve 27482 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Elektronik Haberleşme Hizmetlerinin Yürütülmesinde Geçiş Hakkına Dair Yönetmelik, ormanların ve çevrenin tahribine neden olabilecek bir içerik taşımaktadır. Bu yönetmelik, aynı içeriğe sahip olan 5. 11. 2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Yasa’sına dayalı olarak düzenlenmiştir.

Gerek Yasa’nın 22. maddesi gerekse yönetmeliğin 5. maddesinde yer alan “Geçiş Hakkının Kapsamı” başlıklı hükümde şöyle denilmektedir: “Geçiş hakkı; elektronik haberleşme hizmeti vermek amacıyla, her türlü elektronik haberleşme altyapısını ve bunların destekleyici ekipmanlarını, kamu ve/veya özel mülkiyete konu taşınmazların altından, üstünden, üzerinden geçirme ve bu altyapıyı kurmak, değiştirmek, sökmek, kontrol, bakım ve onarımlarını sağlamak ve benzeri amaçlarla söz konusu mülkiyet alanlarını bu kanun hükümleri çerçevesinde kullanma hakkını kapsar.”

Telifisi imkânsız zararlar doğar

Yasa ve yönetmelikteki bu hüküm ile yasanın 30., yönetmeliğin 4., 13., 15. hükümlerine göre, elektronik haberleşme hizmeti veren bir şirket, örneğin, ağaçlık ya da ormanlık bir bölgede baz istasyonu kuracaksa, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’ndan talepte bulunulması yeterli oluyor. Bunun için ilgili yasa ve yönetmelikte Çevre ve Orman Bakanlığı’ndan izin alınmasına gerek olduğuna ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu duruma göre, baz istasyonu ya da herhangi bir tesis veya altyapıyı ve bunların destekleyici ekipmanlarını kamuya ait ormanlık, ağaçlık bölgenin altından, üstünden, üzerinden geçirirken, bu sistem ve tesisleri kurarken, değiştirirken, sökerken ilgili haberleşme şirketi bölgedeki ağaçları sökmek, kesmek, budama, taşıma işini Çevre ve Orman Bakanlığı’ndan izin almadan yapabilecektir. Bu yanlış uygulama sonucunda da çevreye, ormanlara ve ağaçlık bölgelere telifisi imkânsız zararlar verilebilecektir.

İlgili yasa ve yönetmelik hazırlanırken, Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğe göre, ne ilgili meslek kuruluşlarından (Çevre Mühendisleri Odası, Peyzaj Mühendisleri Odası) ne de tüketici örgütlerinden (Tüketici Hakları Derneği, Tüketici Dernekleri Federasyonu, vd.) herhangi bir görüş alınmıştır. Diğer taraftan, Çevre ve Orman Bakanlığı’nın yönetmeliğe itirazları da dikkate

alınmamıştır.

Gerek yasanın gerekse yönetmeliğin sakıncalı hükümlerinin iptali ve yürütmesinin durdurulması için Tüketici Hakları Derneği, Çevre Mühendisleri Odası, Peyzaj Mühendisleri Odası tarafından dava açılmıştır. Tüketici Hakları Derneği’nin avukatlığını da yapan Emre Baturay Altınok tarafından hazırlanan dava dilekçesinin özeti aşağıda okurlarımızın görüşlerine sunulmuştur.

Yönetmelik hukuka aykırı

Yönetmeliğin, “Tanımlar” başlıklı 4. maddesinin b bendinde de devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler;

“Türk Medeni Kanunu ile diğer kanunlarda devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu belirtilen yerler”

olarak,

Yine aynı maddenin g bendinde de hazinenin hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazlar ise

“Tapuda hazine adına tescilli taşınmazlar”

olarak tanımlanmıştır.

Söz konusu yönetmeliğin amaç, kapsam ve yukarıda belirtilen devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler ve hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmaz tanımları incelendiğinde, devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler ve hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmaz kapsamına, 6831 sayılı Orman Kanunu kapsamındaki orman ve orman sayılan alanların da girdiği rahatlıkla görülebilmektedir.

6831 sayılı Orman Kanunu’nun 17/3. maddesi uyarınca savunma, ulaşım, enerji, HABERLEŞME, su, atık su, petrol, doğalgaz, altyapı ve katı atık bertaraf tesislerinin;

sanataryum, baraj, gölet ve mezarlıkların; devlete ait sağlık, eğitim ve spor tesislerinin ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde, gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Çevre ve Orman Bakanlığı’nca izin verilebileceği, bu izin süresinin 49 yılı geçmeyeceği ve verilen ama dışında kullanılmayacağı düzenlenmiş, bu alanlarda devletçe yapılanların dışındaki her türlü bina ve tesisler iznin sona ermesi halinde eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğü’nün tasarrufuna geçeceği, söz konusu tesislerin Orman Genel Müdürlüğü veya Çevre ve Orman Bakanlığı ihtiyacında kullanılabileceği veya kiraya verilerek suretiyle değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.

Görüldüğü üzere 6831 sayılı yasanın 17/3. maddesinde, dava konusu yönetmeliğin de düzenleme konusunun temelini teşkil eden haberleşme hizmetleri ile ilgili olarak devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler ve hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazlar kapsamında verilecek izinler tahdidi olarak sayılmış ve de izinlerin hangi süreler dahilinde ve kim tarafından verileceği tereddüte yer vermeyecek şekilde düzenlenmiştir. Oysa dava konusu yönetmelik düzenlemeleri ile devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler ve hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazlar kapsamında verilecek izinler, 6831 sayılı yasanın süre sınırlaması olan 49 yıl gözetilmeden Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından verilebilecektir. Bu durum 6831 sayılı Orman Kanunu ile anayasanın 169. maddesi hükümüne açıkça aykırıdır.

Gerek kanun gerekse de yönetmelik

hükümü ile getirilen geçiş hakkı kapsamı, kamu varlıkları olan ormanlar ve orman sayılan alanlar ile ilgili olarak anayasaya aykırı düzenlemeler içermektedir.

Öyle ki gerek kanun gerekse de yönetmelik hükümü gereği her türlü elektronik haberleşme altyapısını ve bunların destekleyici ekipmanlarını, kamu ... taşınmazların altından, üstünden, üzerinden geçirme ve bu altyapıyı kurmak, değiştirmek, sökmek, kontrol, bakım ve onarımlarını sağlamak ve benzeri amaçlarla söz konusu mülkiyet alanlarını 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu hükümleri çerçevesinde kullanma hakkı düzenlenmiştir. Bir diğer ifade ile bu alanlardaki mülkiyet hakları 2872 sayılı Çevre Kanunu, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri gözetilmeden, bir diğer ifade ile bu kanunlardan kaynaklı olarak özel kanun, genel kanun; önceki kanun, sonraki kanun tartışması yapılmada 5809 sayılı kanun uygulaması üstün kılınacak, böyle olunca da özellikle ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ hükümleri başta olmak üzere bir kısım uygulamalar geçiş hakkının kullanılmasına ile ilgili olarak uygulamada dikkate alınmayacaktır.

Herhangi bir önlem yok

Yönetmelik metninde de görüldüğü üzere elektronik haberleşme hizmetinin kesintiye uğramaması amacıyla çevresel değerlerin ve ağaç varlıklarının, bu tesisin ya da altyapısının kurulması ve kaldırılmasına engel olması veya altyapıda arıza doğmasına sebep olması gibi durumlarda çevresel değerlerin korunmasının esas olduğu belirtilmiş ise de NASIL BİR KORUMA SAĞLANARAK HABERLEŞME HİZMETİNİN TESİS EDİLECEĞİ konusunda açık bir düzenleme getirilmemiş, kanun hükmü aynen yönetmelik metnine taşınmıştır.

ÖYLE Kİ KORUMA DİYE GETİRİLEN DÜZENLEME ALTERNATİFSİZ VE DE ÇEVRESEL DEĞERİN KORUNMASI AMACI İLE DEĞİL, ELEKTRONİK HABERLEŞME HİZMETİNİN SÜREKLİLİĞİ İÇİN GETİRİLMİŞ BİR DÜZENLEMEDİR.

KEZA AĞAÇ VARLIKLARI AÇISINDAN İŞE KORUMA TEDBİRİ GETİRİLMEMİŞTİR. ÖNERİLEN TEK KORUMA TEDBİRİ, AĞACIN BİR BAŞKA YERE NAKLİ OLARAK ÖNGÖRÜLMÜŞTÜR. OYSA Kİ GEREKTİĞİNDE AĞAÇ VARLIĞININ koruma tedbirlerinden in-situ da denilen yerine korunmasının mutlak olduğu durumlar açısından bu tedbir, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile kendini yükümlülük altına soktuğu uygulamaları da bertaraf etmektedir.